

Zondag bereikt de erebisschop van Gent, mgr. Arthur Luysterman, de symbolische leeftijd van 75.

Dan mag een mens al eens terugblikken. Maar deze jarige kijkt even lief vooruit. Zijn passie voor ethiek en hedendaagse kunst drijft hem naar steeds nieuwe horizonten. De dialoog met de moderne samenleving is voor deze paarsdrager én man van de wereld geen loos begrip.

Lieve Wouters

'Ethiek brengt kunst op spoor van religie'

AN klerikalisme had hij altijd al een broertje dood. Zo borg mgr. Luysterman op de eerste dag van zijn pensioen zijn mijter gezwind op. Wie hem daar verwonderd op aankieek, werd niet veel wijzer van de sfinxachtige blik en droge humor van de bisschop. Om zijn intellectuele kwaliteiten wordt hij hoog gewaardeerd, zowel binnen als buiten de Kerk. En als voorzitter van de Interdiocesane Raad voor Cultuur eens te meer in kunstenaarskringen. Wist u overigens dat theater mgr. Luystermans eerste grote liefde was? Toen hij in het seminarie ging, gooide hij zijn artistieke aanleg maar over de muzikale boeg.

- Na uw studies doceerde u moraaltheologie aan seminaristen en religieuzen tijdens hun legerdienst. Welke herinneringen koestert u daaraan?

Na de Eerste Wereldoorlog werden seminaristen en religieuzen verplicht hun legerdienst te vervullen, weliswaar onder voorwaarde dat hun opleiding niet helemaal werd onderbroken. Zo verbleven zij allemaal samen in de kazerne te Aalst, waar ik in 1959 werd benoemd voor het vak ethiek. Ik heb dat ruim tien jaar met veel liefde gedaan. Ethiek is mijn stokpaardje.

In 1970 besloten we de afdeling te sluiten. We hadden nog amper dertig studenten, tegenover driehonderd tien jaar voordien. Tijdens die periode heb ik veel seminaristen en religieuzen weten afhaken. In het leger ontdekten ze een andere wereld. Bovendien werd de verwachting van sommigen, dat priesters binnenkort zouden mogen huwen, niet ingelost.

De laatste jaren was ik ook superior van die opleiding. Door ze te sluiten, zaagde ik in feite de tak af waarop ik zat. Ik werd dan opperaalmoezener van leger en rijkswacht. In het totaal ging het om een honderdtal aalmoezeners in Duitsland en België. Ik zorgde voor pastorale vorming en legde me toe op de ethische aspecten van oorlog en vrede, iets wat me tot op vandaag nog heel sterk boeit.

- In 1990 werd u dan bisschop coadjutor in Gent bij de als zeer conservatief getaxeerde mgr. Van Peteghem. Hoe ging u daarmee om?

Toen ik benoemd werd, kende ik de helft van het Gentse priesterkorps. Ik heb die benoeming vooral daarom aanvaard. Het feit dat ik nog nooit in het bisdom had gewerkt, was misschien een voordeel.

Er leefden vele vragen bij de mensen over geloof en Kerk. Ik merkte bij medewerkers een grote nood aan waardering, bemoediging en hulp, een teken dat de kerkgemeenschap een moeilijke tijd beleefde. Daar waren drie redenen voor: de nieuwe cultuur waarin de mens zijn eigen zingever is, het afsterven van de sociale idealen van 1968 en de weerstand die intussen was gegroeid tegenover de Kerk als instituut.

Ik merkte ook dat mensen verwachtten dat we dieper zouden ingaan op de band tussen mens en God in ons geloof, dat we oog zouden hebben voor de grote en kleine concrete vragen van het leven, en dat we hierbij een taal en toon zouden gebruiken die mensen verstaan en die passen bij deze tijd. Ik voeg daar nog aan toe dat

we als Kerk ook naar buiten moeten kijken en helpen meewerken aan oplossingen voor de grote wereldproblemen. Onze kerkgemeenschappen moeten 'vertooggemeenschappen' zijn, waarin mensen nadenken over de gang van de wereld en oplossingen aandragen zonder macht na te streven.

- Welke zijn volgens u vandaag de grote uitdagingen voor onze Kerk?

De Kerk heeft het vandaag bijzonder lastig met terzelfder tijd de verbreding en de versmalling van het religieuze. Hiermee bedoel ik enerzijds de al te brede interpretatie van wat religieus is, waardoor de persoonlijke relatie van God met de mens vervaagt. Anderzijds een te enge benadering die leidt tot sektarisme en tot uitsluiting van al wie niet precies dezelfde overtuiging deelt. Er moet een goed evenwicht worden gevonden.

Verder worstelt de Kerk met een probleem van geloofwaardigheid. Je moet doen wat je de mensen voorhoudt. Zo moet de Kerk bijvoorbeeld zelf rechtvaardig zijn. Heel belangrijk is ook dat polarisatie in de eigen groep

wordt vermeden en dat we niet verder kortsluiting blijven veroorzaken inzake familiale en seksuele ethiek. Ten slotte wordt het dringend tijd dat we plaats maken voor iedereen in de Kerk. Laat leken volop hun talenten inzetten, met respect voor de specifieke taken van de priester. Er is nood aan meer collegialiteit, meer democratie.

- Wat heeft de Kerk de moderne mens nog te bieden?

Allereerst een menselijk mensbeeld, waarin alle mensen gelijkwaardig zijn. Maar ook een mooi godsbeeld, met een God die van mensen houdt, dat altijd gedaan heeft en altijd zal blijven doen. Het christendom toont via de Kerk de weg naar het ware geluk, namelijk een hart dat leeft van de liefde, een ziel die op goedheid uit is en de verzoening met het feit dat we slechts mensen zijn. Dit alles heeft de Kerk de mensen van vandaag meer dan ooit te bieden. Op één

voorwaarde, dat ze het zelf beleeft.

- De Interdiocesane Raad van Cultuur, waarvan u voorzitter bent, organiseerde in het najaar van 2006 de tentoonstelling mens, verhaal van een wonde met hedendaagse religieuze kunst. Hoe evalueert u het evenement?

Blijkbaar zijn de mensen nog niet klaar voor dergelijke kunst. Hedendaagse kunst speelt soms meer op het ethische dan op het esthetische. Kunstenaars willen confronteren en doen nadenken over de samenleving. Voor hedendaagse kunst moet je moeite willen doen. Het kost wat inspanning om daar in te komen. Mensen verwachten dat niet. Ze willen een kunstwerk mooi vinden en meteen begrijpen wat het voorstelt.

Toch was het een heel boeiende ervaring. Nog nooit gingen we zo ver in de samenwerking met hedendaagse kunstenaars. Het leidde tot wederzijdse waardering. In de twintigste eeuw groeiden Kerk en kunst uit elkaar. Dat is aan het veranderen. Kunstenaars hebben opnieuw oog voor het religieuze, vooral via de weg van de ethiek.

Hetzelfde gebeurt in de muziek. Hedendaagse componisten van religieuze muziek willen niet zomaar behagen. Je luistert er dan ook beter naar in een contemplatieve bui dan in een concert. Als je tracht inzicht te krijgen in wat de componist doet met klank, gevoelswereld en structuur, kun je die muziek leren waarderen. Niet al deze muziek is bruikbaar in de liturgie. Omdat de muziek hier in dienst van de liturgie staat, moet het gevoel toch positief zijn, de klank mooi en helder, de structuur niet te ingewikkeld maar toegankelijk voor iedereen.

Arthur Luysterman, *De duif die voor ons uitvliegt*, Halewijn, Antwerpen, 2006. Bestellen kan door overschrijving van 15 euro per exemplaar op rekening 220-0971727-17 van Uitgeverij Halewijn, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen. Vermeld bij mededeling duidelijk het aantal exemplaren evenals „code 228”.

© Kristof Ghyselincx